

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) www.economy.nayka.com.ua | № 12, 2018 | 27.12.2018 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.14](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.14)

УДК 336.478

В. О. Шпильова,
д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки, фінансів, обліку і аудиту,
ЧФ ПВНЗ «Європейський університет»
В. В. Білик,
д. е. н., доцент, директор ННЦ «Інститут післядипломної освіти та курсової підготовки»,
Черкаський національний Університет ім. Богдана Хмельницького

РЕГІОН – ЦЕНТР ЗНАНЬ ТА ІННОВАЦІЙ: ТЕНДЕНЦІЇ СЬОГОДЕННЯ

V. Shpylyova
Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Economics, Finance, Accounting and Audit,
BSU "European University"
V. Bilyk
Doctor of Economics, Associate Professor,
Director of NSC «Institute of Postgraduate Education and course preparation»,
Cherkassy National University Bohdan Khmelnytsky

REGION - THE CENTER OF KNOWLEDGE AND INNOVATION: THE TRENDS OF THE PRESENT

У статті визначено роль освіти та ключові ознаки регіонального розвитку на інноваційній основі, наведено характерні ознаки типології «регіон – центр знань та інновацій», де економіка знань оптимізує інфраструктуру виробництва і використання людського капіталу, запропоновано стратегічний інструментарій реалізації комплексу пріоритетних завдань регіонального соціально-економічного розвитку, спрямованого на підвищення конкурентоспроможності регіону. Презентовано, що особливістю світових тенденцій в сучасних умовах є зміна ключових чинників економічного розвитку, що забезпечують формування «економіки, заснованої на знаннях». Авторами обґрунтовано, що становлення економіки знань має розглядатись як необхідна умова виходу країни з економічної кризи, як інструмент подолання труднощів соціального, політичного і духовного життя як чинник інтеграції суспільної свідомості навколо гуманістичних цінностей і національно-історичних традицій, як інструмент зміцнення держави і соціально-економічного вирівнювання рівня життя в регіонах України.

The article describes the role of education and key features of regional development on an innovative basis, features typical features of the "region - center of knowledge and innovation" typology, where the knowledge economy optimizes the infrastructure of production and use of human capital. The strategic tool for realization of the complex of priority tasks of regional socio-economic development is proposed. , aimed at increasing the competitiveness of the region. It is suggested that the peculiarity of world trends in modern conditions is the change of key factors of

economic development, which ensure the formation of a "knowledge-based economy". The article proposes an own vision of the typology of regions in the context of economic knowledge. The main specificity of knowledge as a source of sustainable competitive advantage in the regional typology under consideration is that they can not be completely alienated from their human carrier. In this regard, increasing knowledge-based competitiveness requires the formation of a system of interaction in which knowledge is transmitted and used effectively. Such a system of interaction is the infrastructure of knowledge sharing in those regions where the historically formed and successfully developing scientific and educational complex, integrated with innovative enterprises both in the region and beyond. Priorities of regional policy in choosing the "region - center of knowledge and innovation" typology is an extremely important task in the context of understanding of intra-system relations, factor influence on its functioning and determinism development of other subsystems in the region. The formation of an efficient and balanced regional economy based on knowledge and innovation is based on a group of factors shaping the production environment: human capital, regional social development, employment, entrepreneurial culture, knowledge economy, innovation, environmental policy and institutional capacity. The authors substantiate that the formation of the knowledge economy should be regarded as a necessary condition for the country's exit from the economic crisis as an instrument for overcoming the difficulties of social, political and spiritual life as a factor in integrating social consciousness around humanistic values and national-historical traditions as an instrument for strengthening the state and socio-economic equalization of living standards in the regions of Ukraine.

Ключові слова: *інноваційна основа; типологізація; регіональний розвиток; економіка знань; стратегічні пріоритети.*

Key words: *innovation foundation; typology; regional development; knowledge economy; strategic priorities.*

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку економіки країн світу переконливо свідчать, що Україна не може мати іншого шляху розвитку, ніж формування економіки інноваційного типу, фундаментом яких виступають продуктивні знання та якісна освіта, що сприяють втіленню інтелектуального капіталу у результати виробничої діяльності. Для соціально-економічного розвитку держави основною проблемою є формування суспільства, заснованого на знаннях у всіх регіонах, саме регіональний рівень влади зацікавлений в успішному впровадженні інноваційних технологій у виробництво та соціальну сферу, у всі сфери життя та економіки.

Саме фахівці регіонального рівня найбільш близькі до розуміння слабких і сильних сторін створення інноваційних структур, сприяння розвитку інноваційного підприємництва та інтеграції освіти і бізнесу, тому не можна розглядати соціально-економічний розвиток країни в ракурсі економіки знань з відривом від регіону.

Однак процес розбудови економіки знань в Україні має диференційований характер у регіональному перерізі. У багатьох регіонах параметри, які характеризують складові економіки знань, мають тенденцію до погіршення відносно середнього рівня по країні. Визначальна роль освіти в суспільному розвитку і становленні економіки знань потребує потужного диверсифікованого механізму її функціонування як регіональних суспільних систем, з одного боку так і національної освітньої системи, – з іншого.

Використання інструментарію регіональних типологій, з урахуванням особливостей конкретного регіону як підсистем взаємодій щодо генерування та використання знань, виявлення чинників, що визначають регіональну конкурентоспроможність, дає змогу розробити і представити комплекс пріоритетних напрямів розвитку регіону, в основу якого покладено типологію регіону – «центр знань та інновацій». Фундаментом економіки знань виступають продуктивні знання та якісна освіта, які сприяють втіленню інтелектуального капіталу у результати виробничої діяльності.

Відзначимо, що типологія регіону, що розглядається нами як «центр знань та інновацій» і одним із найважливіших джерел розвитку регіонів є наука, накопичений та реалізований людський капітал, інвестиції в людину, що формують людський капітал регіону за умови його ефективного використання. Зазначені пріоритети регіонального розвитку економіки знань є значущими інструментами зміцнення держави і соціально-економічного вирівнювання рівня життя в регіонах України є не тільки актуальною необхідністю, але і завданням важливого державного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань розвитку регіонів присвячені роботи цілого ряду науковців, серед яких окремі аспекти проблем їх типологізації висвітлено у працях В. Абрамова, М. Бутка, Б. Данилишина, С. Дорогунцова, І. Карагодова, В. Пили, В. Симоненко, Л. Чернюк; питання,

пов'язані з розвитком економіки знань, в Україні висвітлювали Ю. Бажал, В. Геєць, Б. Малицький, О. Марченко, І. Сокирник, Л. Федулова, А. Чухно; праці присвячені аналізу інноваційних систем на регіональних рівнях – К. Задумкін, О. Комеліна, О. Кузьменко, А. Некифоров, А. Поручник, В. Соловійов та ін.

Проте на сьогодні поза увагою науковців залишився аналіз готовності до впровадження економіки знань у регіонах, становлення економіки знань, що базується на підвищенні інтелектуального потенціалу та розвитку людського капіталу, ринкової інноваційної системи, інформатизації та побудови мережевої економіки, стійкому розвитку регіонів.

Постановка завдання. Метою статті є розробка типології розвитку регіону як центру знань та інновацій, розробка пропозицій щодо її становлення, висвітлення її переваг, демонстрація механізму та інструментарію реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так як Україна унікальна, як і кожна держава світу, за своїми природними, трудовими та інтелектуальними ресурсами, визначення спеціальної програми (моделі, або типології) щодо розвитку кожного її регіону повинна бути спрямованим на вирішення конкретних їхніх проблем. Дослідження набуває все більшої актуальності в умовах кризи, коли, незважаючи на потужний економічний потенціал, величезні можливості для стабілізації і поживлення господарської діяльності, відбувається нарощування наслідків негативного впливу деструктивних чинників на регіональний соціально-економічний розвиток. Оздоровлення економіки України й підвищення добробуту її населення неможливо без державної підтримки проблемних регіонів і територій і забезпечення їхнього конвергентного розвитку.

В умовах нинішньої диференціації регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку об'єктивно виникає необхідність здійснення їх типологізації. Поняття «типологія» у перекладі із грецької мови «*tipos*» означає «відбиток, форма». Найбільш часто вживаний підхід до визначення поняття типологізація трактує його як установаження якісних взаємозв'язків між групами регіонів із близькими значеннями економічних показників, які характеризують три найважливіші сторони економічного розвитку регіонів: рівень життя населення, інвестиційну активність і економічний потенціал

Пріоритети регіональної політики при виборі типології «регіон – центр знань та інновацій» є надзвичайно важливим завданням у контексті розуміння внутрісистемних зв'язків, факторного впливу на її функціонування й детермінування розвитку інших підсистем регіону.

Формування ефективної і збалансованої регіональної економіки, заснованої на знаннях та інноваціях, базується на групі чинників, що формують виробниче середовище: людський капітал, розвиток соціальної сфери регіону, зайнятість, підприємницька культура, економіка знань, інновації, екологічна політика та інституційні можливості.

Розглядаючи означену проблематику варто зазначити, що пріоритети економіки знань сконцентровані, перш за все, на розвитку людських ресурсів і підтримці інноваційних сфер діяльності, на формуванні ефективного ринку праці, основними елементами якого є людський капітал, який генерує нові ідеї та починання, що напрями залежить від освіти економічно активного населення регіону та здатності його продукувати новий інноваційний продукт.

При розвитку регіону як «центру знань та інновацій» людський капітал є найбільш важливим чинником, що забезпечує конкурентоспроможність регіону. Комфортні умови проживання на території регіону є як самостійною безумовною цінністю, так і важливим чинником з охорони і залучення в регіон високоосвіченого населення, націленого на успішну діяльність, що вимагає від влади регіону постійної підтримки і розвитку середовища проживання населення на більш високому рівні, ніж в інших регіонах, за рахунок: розвитку житлового будівництва і механізмів його фінансування (іпотека, житлові кооперативи, держпідтримка житлового будівництва через субсидування первинного іпотечного внеску працівників бюджетної сфери і молодих сімей); будівництва нових, реконструкції і модернізації існуючих об'єктів дорожньої і комунальної інфраструктури; здешевлення земельних ділянок під житлове будівництво за рахунок бюджетної участі у фінансуванні; забезпечення безпечного проживання населення на території регіону.

Проблема диференціації регіонів до потреб регіонального ринку праці, захована у відсутності прикладного застосування методичних підходів до розрахунку потреби економіки регіону в робітниках і фахівцях із якісними прогностичними розрахунками на довгострокову перспективу згідно зі стратегічними пріоритетами розвитку.

Деструктив впливу територіальної підсистеми переважно зводиться до надмірної концентрації освітнього потенціалу в окремих просторових локаціях, наслідком чого є нерівномірний розподіл економічно активного населення в межах регіону, що прямо детермінує рівень соціально - економічного розвитку низки територій. Особливо це стосується населених пунктів сільського типу. [7]. Загалом нинішній стан справ доводить необхідність суттєвих реформаций як в освітній, так і в інших сферах регіонального розвитку. Передусім варто посилювати взаємозв'язки між регіональною освітньою системою та регіональним ринком праці, мотивуючи розвиток бізнес - середовища через забезпечення ви - сококваліфікованими кадрами.

У сфері регулювання трудових відносин стратегічними пріоритетами виступають: вдосконалення системи оплати праці працівників організацій бюджетної сфери відповідно до пріоритетів; виконання робіт зі здійснення контролю за рівнем, умовами і своєчасністю виплат заробітної плати в організаціях області (в рамках трьохсторонньої комісії з регулювання соціально-трудоових відносин); здійснення комплексу заходів з легалізації заробітної плати та зайнятості; щорічне розширення учасників трьохсторонньої угоди про соціальне

партнерство між владою, роботодавцями і працівниками з метою посилення соціальної відповідальності бізнесу та влади перед населенням регіону та підвищення відповідальності працівників за результати і якість праці.

В сфері зайнятості стратегічні пріоритети спрямовані на забезпечення збалансованості попиту і пропозиції на ринку праці: створення умов для нових високооплачуваних робочих місць; розвиток малого і середнього підприємництва для забезпечення зайнятості працівників, що вивільняються в результаті структурних змін в економіці; розвиток спеціалізованої системи підготовки і перепідготовки кадрів для пріоритетних секторів економіки; підвищення територіальної і професійної мобільності робочої сили; державна підтримка соціально відповідального бізнесу, що забезпечує працівників повним соціальним пакетом.

В області реалізації соціального інструментарію пріоритетними напрямками виступають розвиток соціальної сфери регіону, вдосконалення трудових відносин і стимулювання зайнятості, а також соціальна підтримка населення. До основних пріоритетів розвитку тут можна віднести наступні: створення умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту, яка за своєю структурою і якістю відповідає потребам розвитку економіки та громадянського суспільства; впровадження адресної системи соціальної підтримки населення, забезпечення ефективного захисту соціально вразливих груп населення; розвиток системи державного і недержавного пенсійного забезпечення, підвищення реального розміру пенсій за рахунок впровадження елементів їх накопичувального фінансування; створення умов для реалізації права громадян на житло з врахуванням їх платоспроможного попиту і відповідно до соціальних стандартів на житло; розвиток інститутів громадського суспільства, що забезпечують ефективну участь громадян у вирішенні суспільних проблем і дають їм можливість впливати на ухвалення рішень з конкретних питань життя регіону.

Іншим важливим зрізом повинен бути культурний розвиток із формуванням нормальних ціннісних орієнтацій молоді як нової генерації державницьких перетворень, спрямованих на здобуття Україною провідних позицій у світовій спільноті за показниками інтелектуального розвитку [12].

Становлення економіки знань – це процес ідентифікації та створення можливостей для підвищення інтелектуального потенціалу та розвитку людського капіталу високої якості; створення сучасної ринкової інноваційної системи; адаптації до процесів глобалізації; розвитку сфери сучасних послуг; інформатизації та побудови мережевої економіки; стійкого розвитку регіонів [15].

Аналізуючи світові тенденції, слід указати на основу становлення економіки знань – людський капітал. У зв'язку з цим необхідно насамперед: підвищити престиж та матеріальне забезпечення робітників «сфери знань», створити сприятливі умови для надходження молоді в науку і освіту; зберегти та примножити наукові школи в наукових колективах та навчальних закладах; створити вільний доступ до знань та контролювати їх комерційне використання; розвивати економіку знань як новий напрямок розбудови економіки знань в Україні.

Головну роль у підвищенні інноваційної активності відіграють вибір та реалізація певної стратегії інноваційного розвитку, ступінь забезпеченості різними ресурсами в інноваційній сфері, якість інноваційного менеджменту. Рівень інноваційної активності економіки в регіоні безпосередньо пов'язаний з ефективністю інноваційної політики в країні та її регіонах, практичною реалізацією єдиної загальнодержавної стратегії формування національної інноваційної системи, що містить необхідні законодавчі, інституціональні, фінансово-бюджетні та інші складові, із створенням і підтримкою національної та регіональної інноваційної інфраструктури.

Як вже наголошувалося, особливістю світових тенденцій в сучасних умовах є зміна ключових чинників економічного розвитку, що забезпечують формування «економіки, заснованої на знаннях» [2, с. 42]. Тому при формуванні типології «регіон – центр знань та інновацій» інформаційно-комунікаційні технології є критичним чинником, що визначає рівень конкурентоспроможності регіону, оскільки закладають основу інноваційного шляху розвитку регіону. Існує безліч джерел інновацій. Щоб їх виявити, необхідний доступ до інформації, Інтернет, відеоконференції, мобільний зв'язок дозволяють забезпечити доступ до знань, до нових товарів і ринків, тим самим закладають основу для виникнення нових ідей і організаційних можливостей.

Розвиток технологічної інфраструктури змінює значення різних чинників економічного зростання – знижується роль матеріально-речовинних чинників і підвищується роль нематеріальних чинників, пов'язаних з інформацією, тим самим обумовлюючи зміну індустріального типу організації господарських систем на технологічний [3, с. 24].

Регіональна специфіка в цьому разі також відіграватиме одну з вирішальних ролей. Наприклад, за ІТ спрямованості регіону для нього характерною буде поява великої кількості стартапів (start - up – запускати) – компаній, які, як правило, створені недавно, перебувають у стадії розвитку або дослідження перспективних ринків, у разі промислової орієнтації спостерігатимемо інші способи реалізації підготовлених у межах регіональної освітньої системи спеціалістів, потреба в яких у межах конкретної галузі визначатиметься промисловою спеціалізацією регіону

Пріоритетними напрямками в області розвитку телекомунікаційної інфраструктури в регіоні є: забезпечення доступності сучасних високоякісних телекомунікаційних послуг на території регіону і прискорене впровадження і розвиток нових технологій; сприяння Інтернет-провайдерам в залученні кредитів на будівництво високотехнологічних мереж (Ethernet, fiber optic), в т.ч. через бюджетне субсидування частини процентної ставки за комерційними кредитами; широке використання можливостей мереж передачі даних на користь державного управління; розвиток в регіоні бізнесу, що поставляє контент для телекомунікацій; створення цифрової мережі обласного телевізійного віщання; демонополізація ринку телекомунікації; розвиток

в регіоні операторів кабельного телебачення; розвиток механізмів венчурного фінансування, перш за все, для ризикованих проєктів.

Пріоритетними напрямками в області розвитку інформаційних технологій в регіоні є: розвиток внутрішнього ринку за рахунок стимулювання попиту на інформаційні технології; розвиток експорту інформаційних технологій і створення центрів міжнародної сертифікації фахівців; інституційний розвиток: формування інфраструктури (технопарки, бізнес-інкубатори), інститутів венчурного фінансування, розробка і впровадження програми ІТ-освіти (включаючи підготовку фахівців у сфері управління); проведення цільової PR-кампанії по просуванню ІТ-іміджу регіону.

Основною специфікою знання як джерела стійких конкурентних переваг в регіональній типології, що розглядається, є те, що вони не можуть бути повністю відчужені від їх носія – людини. В зв'язку з цим підвищення конкурентоспроможності на основі знань вимагає формування такої системи взаємодії, при якій знання передаються і ефективно використовуються. Такою системою взаємодії виступає інфраструктура обміну знаннями в тих регіонах, де історично сформувався і успішно розвивається науково-освітній комплекс, інтегрований з інноваційними підприємствами як в регіоні, так і поза ним. Пріоритетними напрямками в області розвитку інфраструктури обміну знаннями є: розвиток експорту освітніх послуг; сприяння зростанню державних і комерційних інвестицій на всіх етапах виробництва інноваційної продукції – від ідеї до створення дослідного зразка і його впровадження у виробництво; створення центрів післядипломної освіти на основі приватно-державного партнерства за пріоритетними для країни спеціальностями; участь у вдосконаленні законодавства України стосовно інтелектуальної власності; підтримка і розвиток провідних наукових і науково-педагогічних шкіл в регіоні (бюджетні гранти і співпраця); стимулювання активності вузів і наукових установ в області комерціалізації наукових розробок; стимулювання активності організацій щодо розвитку підприємництва і участі в створенні малих і середніх інноваційних підприємств; підготовка підприємницьких кадрів для високотехнологічних підприємств, зокрема через створення мережі студентських бізнес-інкубаторів; створення умов для міжвузівської взаємодії в підготовці кадрів для розвитку інноваційної економіки.

На основі врахування особливостей регіонів, інтересів територіальних громад, соціальних прошарків під час вибору моделей управління, реформування змісту освіти, способів її організації і фінансового забезпечення в Україні має відбуватися децентралізація управління освітою яка вважається багатьма країнами світу прогресивною. Децентралізацію в управлінні освітою необхідно здійснювати комплексно, між державою і громадянським суспільством, між органами влади і споживачами освітніх послуг, між державною виконавчою владою і місцевим самоврядуванням, між керівником освітньої установи освітянами. [10].

Головні проблеми на шляху розвитку економіки знань в Україні виникають через: відсутність дієвих стимулів; бюрократичні перепони; відсутність венчурного фінансування; нестабільність державної політики в інноваційній галузі; нерозвинену інфраструктуру підтримки підприємницьких інновацій; розрив між наукою та бізнесом [6, 8,9,].

Впровадження економіки знань в Україні та її регіонах – це довготривалий процес послідовного наближення до деякого середньосвітового рівня, що характеризує розвиток її складових. Держава має виступати каталізатором змін, що відбуваються, в інтересах розвитку суспільства і особи, та відігравати провідну роль в забезпеченні процесу переходу до економіки знань за рахунок: координації діяльності різних учасників цього процесу; розвитку інститутів демократії на усій території країни, забезпечення усіма можливими правовими заходами, дотримання прав громадян; збереження у своїх руках політичних економічних і правових механізмів; створення адекватної новим умовам законодавчої і нормативно-правової баз, форм і методів адміністративного регулювання, що сприяють припливу інвестицій і розвитку справедливої конкуренції; залучення до активної участі в процесі переходу приватного сектору [15].

Пріоритетним напрямом посилення стратегічного впливу держави на регіональне відтворення виступає також екологічна політика, спрямована на формування оптимального природного середовища для життєдіяльності в регіоні. В сфері економіко-екологічного регулювання необхідно виділити такі цілі екологічної політики на рівні регіону, як зміцнення законності і правопорядку у сфері охорони навколишнього середовища, її оздоровлення і якісне поліпшення, а також комплексне забезпечення участі регіональної адміністрації, промислових підприємств і населення в ухваленні природоохоронних рішень [4, с. 10]. Досягнення цієї мети передбачає реалізацію наступних пріоритетних завдань: розробку регіональної екологічної політики, що узгоджується з сучасною концепцією регіонального стійкого розвитку; зміцнення нормативно-правової бази в області охорони навколишнього середовища, координація діяльності всіх природоохоронних органів і служб незалежно від відомчого і адміністративного підпорядкування, вдосконалення системи екологічного моніторингу; дотримання господарюючими суб'єктами встановлених нормативів викидів, скидання забруднюючих речовин, лімітів розміщення відходів; становлення мережі природних територій, що мають особливий режим охорони, і територій з унікальними природними ресурсами і умовами, збереження біорізноманіття природного середовища; розвиток форм громадського природоохоронного руху разом із забезпеченням населення достовірною інформацією про стан навколишнього середовища.

Одним із найважливіших напрямів регіональної політики є фінансове вирівнювання регіонів з метою зближення рівнів соціально-економічного розвитку територій. Проблеми фінансового вирівнювання викликають гострі політичні дискусії не тільки в Україні, а й в усіх зарубіжних країнах. І це зрозуміло, адже йдеться про те, що одні території мають бути фінансовими донорами інших. Практика зарубіжних країн

засвідчує: території з більш потужною податковою базою обстоюють свої права та переваги у формуванні дохідної частини своїх бюджетів. З іншого боку, бідні (депресивні) території апелюють до центральної влади з вимогами збільшення обсягів фінансової допомоги.

Ось чому майже в усіх розвинених зарубіжних країнах встановлено чіткі законодавчі норми фінансового вирівнювання й обов'язки «багатих» територій з надання частини своїх ресурсів для підтримання розвитку депресивних.

Удосконалення механізму державного фінансування є нагальною необхідністю сучасного розвитку системи освіти і потребує чіткого розуміння бажаних результатів, цілей та механізмів їх досягнення. Якщо держава хоче забезпечити розвиток освіти та активізацію її як чинника підвищення конкурентоспроможності країни, вона має визначитися з пріоритетами, створити особливі умови для лідерів національної освіти та підтримати всі інші галузеві чи регіональні заклади, які кожен на своєму місці вноситимуть свою краплинку в зміцнення економіки України.

Необхідно впроваджувати практику ефективного оподаткування на тих підприємствах, які здійснюють навчання чи підвищення таким чином, перехід до суспільства знань вимагає зміни економічної політики, головним напрямком якої стає розвиток людського капіталу. В умовах глобалізації економіка знань стає найбільш перспективною моделлю соціального та господарського розвитку, що в своїй основі має зростання ролі науки та освіти для суспільного прогресу.

Отже комплекс пріоритетних завдань регіонального соціально-економічного розвитку, спрямований на підвищення конкурентоспроможності регіону, знаходиться в тісному взаємозв'язку з системою стратегічного інструментарію: бюджетно-податковою політикою, розвитком системи зовнішньоекономічних зв'язків, інвестиційної підтримки економічної активності, сприянням створенню ефективної і збалансованої економіки регіону, а також соціальною і екологічною політикою, спрямованою на формування сприятливого середовища життєдіяльності в регіоні [1, с. 12 – 13].

Для покращення ситуації в Україні основним завданням є подолання демографічної кризи, поліпшення якості життя населення та збереження духовного потенціалу, за рахунок здійснення таких заходів як: підвищення конкурентоспроможності та інноваційності економіки, зростання рівня зайнятості та соціальної захищеності, розвиток людського та соціального капіталу, розвиток і підтримка сфери охорони здоров'я, інвестиції в освіту та інфраструктуру освітньої сфери, підвищення якості освітніх послуг, їх відповідність потребам ринку праці, здійснення ефективної міграційної політики тощо.

Висновки. Отже, проблема типологізації регіонів на шляху розвитку економіки знань в умовах нарощування кризових процесів в соціально-економічній системі країни є надзвичайно актуальною. Позиціонування регіону як «центру знань та інновацій» в контексті процесів, що нині відбуваються на теренах України, покликано стати локомотивом економічного зростання і основою виходу регіону на якісно новий рівень господарювання. До системи стратегічного інструментарію, у взаємозв'язку з яким знаходиться комплекс пріоритетних завдань регіонального соціально-економічного розвитку, належить: бюджетно-податкова політика, розвиток системи зовнішньоекономічних зв'язків, інвестиційна підтримка економічної активності, сприяння створенню ефективної і збалансованої економіки регіону, а також соціальна та екологічна політика, спрямовані на формування сприятливого середовища життєдіяльності в регіоні.

Становлення економіки знань має розглядатись як необхідна умова виходу країни з економічної кризи, як інструмент подолання труднощів соціального, політичного і духовного життя як чинник інтеграції суспільної свідомості навколо гуманістичних цінностей і національно-історичних традицій, як інструмент зміцнення держави і соціально-економічного вирівнювання рівня життя в регіонах України. Саме забезпечена усім необхідним для комфортного життя особистість є невід'ємним елементом, який стане і наслідком і причиною виникнення феномена економіки знань на теренах нашої держави.

Список літератури.

1. Бутко М.П. Розв'язання проблем регіонального розвитку / М.П. Бутко // Економіка України. – 2000. – № 1. – С. 12 – 16.
2. Пила В.І. Деякі підсумки і перспективи розвитку регіонів України / В.І. Пила, В.М. Абрамов // Економіка України. – 1999. – № 1. – С. 40 – 46.
3. Дзись Г.В. Роль регіонів у становленні національної економіки України / Г.В. Дзись // Економіка України. – 1999. – № 10. – С. 19 – 28.
4. Лагутін В.М. Екологічна безпека регіону: методи та засоби її забезпечення в умовах виникнення екстремальних ситуацій у навколишньому середовищі : автореф. дис. на здобуття наук. ступення канд. техн. наук : 21.06.01 / В.М. Лагутін ; Укр. НДІ екол. проблем. – Х., 2004. – 20 с.
5. Геєць, В. М. Україна у вимірі економіки знань [Текст] / ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України»; За ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – К. : «Основа», 2006. – 592 с.
6. Економіка знань та її перспективи для України : наук. доп. / В. М. Геєць, В. П. Александрова, Ю. М. Бажал, М. С. Данько, В. В. Дем'яненко ; НАН України ; Інститут економічного прогнозування ; В. М. Геєць (ред.). – К., 2005. – 168 с.
7. Шевчук А.В. Регіональні освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку. Монографія. Львів. 2013.

8. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / Національний ін-т стратегічних досліджень ; А. С. Гальчинський (заг. ред.). – К., 2004. – 268 с.
9. Федулова Л. І. Економіка знань: підруч. для вищ. навч. закл. / Л. І. Федулова. – К. : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 600 с.
10. Курець В. Децентралізація фінансового управління загальноосвітніми школами України - нагальна проблема часу [Електронний ресурс] / В. Курець. - Режим доступу: www.confcontact.com/2009kach/kurec.htm
11. Турський І. В. Особливості впливу економіки знань на соціо-гуманітарний розвиток підприємництва регіонів. 2017р. №7. Ефективна економіка [Електронний ресурс] Режим доступу до статті: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5687>
12. Соловійов, В.П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: монографія / В.П. Соловійов, Г.І. Корейанко, В.М. Головатюк. — К.: Фенікс, 2008. — 224 с.
13. Ніколайчук М. В. Інвестиції в людський капітал як передумова становлення та розвитку економіки знань. [Електронний ресурс] / Ніколайчук М. В. – Режим доступу: <http://nikolaychuk.at.ua/news/2010-12-08-57>
14. Семиноженко В. Доктрина економіки знань (Проект). [Електронний ресурс] / В. Семиноженко. – Режим доступу: <http://www.semynozhenko.net>
15. Буга Н., Науменко Т. Аналіз готовності України до впровадження економіки знань. Економічний аналіз. 2013 рік. Випуск 12. Частина 1. С. 55-61.

References.

1. Butko M.P. (2000), “The solution of the problems of regional development”, *Ekonomika Ukrayiny*, vol. 1, pp.12-16.
2. Pila V.I. and Abramov V.M. (1999), “Some Results and Prospects for the Development of Regions of Ukraine”, *Ekonomika Ukrayiny*, vol. 1, pp.40-46.
3. Dzis' G.V. (1999), “The role of regions in the formation of the national economy of Ukraine”, *Ekonomika Ukrayiny*, vol. 10, pp.19-28.
4. Lagytin V.M. (2004), “Ecological safety of the region: methods and means of its maintenance in conditions of occurrence of extreme situations in an environment”, Ph.D. Thesis, Ecological safety, Ukrainian Scientific Research Institute of Ecological Problems, Kharkiv, Ukraine.
5. Geyecz' V.M. (2006), *Ukrayina u vy`miri ekonomiky` znan`* [Ukraine in the Measure of Knowledge Economy], Osnova, Kyiv, Ukraine.
6. Geyecz' V.M. (2005), *Ekonomika znan` ta yiyi perspekty`vy` dlya Ukrayiny`* [Knowledge economy and its prospects for Ukraine], Osnova, Kyiv, Ukraine.
7. Shevchuk A.V. (2013), *Regional`ni osvichni sy`stemy`: teoriya, metodologiya, prakty`ka innovacijnogo rozvy`tku. Monografiya* [Regional educational systems: theory, methodology, practice of innovative development. Monograph], L`viv, 2013.
8. Gal`chy`ns`ky`j A. S. (2004), *Ekonomika znan`: vy`kly`ky` globalizaciyi ta Ukrayina* [Economics of knowledge: the challenges of globalization and Ukraine], Kyiv, Ukraine.
9. Fedulova L.I. (2009), *Ekonomika znan`* [Economics of knowledge], Institute of Economics and Forecasting, NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
10. Kurecz` V. (2016), “Decentralization of financial management by secondary schools of Ukraine is an urgent problem of time”, available at: www.confcontact.com/2009kach/kurec.htm (Accessed 20.06.2018).
11. Turs`ky`j I. V. (2017), “The peculiarities of the influence of the knowledge economy on the socio-humanitarian development of entrepreneurship in the regions”, *Efekty`vna ekonomika*, [Online], vol.7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5687> (Accessed 20.06.2018).
12. Solovjov V.P., Koreyanko G.I., Holovetyuk V.M. (2008), *Innovacijny`j rozvy`tok regioniv: py`tannya teorii ta prakty`ky`: monografiya* [Innovative development of regions: questions of theory and practice: monograph], Feniks, Kyiv, Ukraine.
13. Nikolaichuk M.V. (2010), “Investment in human capital as a prerequisite for the formation and development of knowledge economy”, available at: <http://nikolaychuk.at.ua/news/2010-12-08-57> (Accessed 20.06.2018).
14. Semynozhenko V. (2017), “Doctrine of Knowledge Economy (Project)”, available at: <http://www.semynozhenko.net> (Accessed 20.06.2018).
15. Buga N. and Naumenko T. (2013), “Analysis of Ukraine's Readiness to Implement Knowledge Economy”, *Ekonomichny`j analiz*, vol. 12/1, pp.55-61.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2018 р.